

Universiteit
Leiden
The Netherlands

De gevolgen van decentralisatie van de jeugdzorg voor professionals

Voet, J. van der

Citation

Voet, J. van der. (2015). De gevolgen van decentralisatie van de jeugdzorg voor professionals. *Bestuurskundige Berichten*, 30(1), 6-7. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3212415>

Version: Not Applicable (or Unknown)
License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)
Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3212415>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

De gevolgen van decentralisatie van de jeugdzorg voor professionals

Dr. Joris van der Voet is Assistant Professor bij het Instituut Bestuurskunde van de Universiteit Leiden. Zijn onderzoek is gericht op organisatieverandering in publieke organisaties, met een focus op de rol van leiderschap en de gevolgen van verandering voor medewerkers. Meer informatie over het onderzoek naar de jeugdzorg is beschikbaar via www.jorisvandervoet.com of j.van.der.voet@cdh.leidenuniv.nl.

Door: Joris van der Voet

Vanaf 1 januari 2015 is de jeugdzorg officieel gedecentraliseerd naar het gemeentelijk niveau. Deze decentralisatie beoogt de jeugdzorg dichter bij de cliënt te organiseren, om zo de kwaliteit van de zorg te verbeteren en de kosten te verminderen (Decentralisatie van overheidstaken naar gemeenten, 2015). Veel gemeenten kiezen ervoor om de jeugdzorg in zogenaamde multidisciplinaire wijkteams te organiseren. Het is duidelijk dat de decentralisatie van de jeugdzorg een ingrijpende operatie is met grote gevolgen voor organisaties, gemeenten, ouders en kinderen. Wat echter opvalt is dat de maatschappelijke discussie zich vooral richt op de verandering in bestuurlijke verantwoordelijkheden en de bijbehorende budgetteringsvraagstukken. De gevolgen voor de vele medewerkers in de jeugdzorg blijven grotendeels onderbelicht. Jeugdzorgprofessionals worden met ingrijpende reorganisaties geconfronteerd en er wordt van hen een andere manier van werken verwacht. Dit gebrek aan aandacht is opvallend, aangezien jeugdzorg bij uitstek 'mensenwerk' is: De kwaliteit van de zorg aan vele duizenden kinderen en gezinnen is in grote mate afhankelijk van de uitvoering van het werk door jeugdzorgprofessionals.

In samenwerking met prof. dr. Bram Steijn en dr. Ben Kuipers van de Erasmus Universiteit Rotterdam ben ik daarom een grootschalig onderzoek gestart naar de gevolgen van de decentralisatie voor professionals. Het onderzoek heeft twee doelstellingen: 1) in kaart brengen hoe professionals het implementatieproces van de decentralisatie beleven, en 2) in kaart brengen wat op langere termijn de gevolgen van de decentralisatie zijn voor het werk van jeugdzorgprofessionals. Met

deze onderzoeksdoelstellingen beogen wij een wetenschappelijke bijdrage te leveren aan de literatuur over de implementatie van verandering in de publieke sector, maar ook bij te dragen de inrichting van een jeugdzorgstelsel waarin professionals in staat zijn hoogwaardige zorg te leveren aan hun cliënten. De inrichting van het jeugdzorgstelsel is wat ons betreft gebaad bij hoogwaardig, onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek.

Het onderzoek is gebaseerd op een longitudinaal onderzoeksdesign. In december 2014, voorafgaand aan de implementatie van de decentralisatie, hebben wij middels een vragenlijst de werkbeleving, percepties over de decentralisatie en het contact met cliënten gemeten onder ruim 1000 jeugdzorgprofessionals. Deze professionals zijn werkzaam in jeugdzorgorganisaties in Amsterdam en Rotterdam, evenals jeugdzorginstelling die landelijk actief is. Vervolgens worden de professionals jaarlijks opnieuw benaderd met een vragenlijst, om zo veranderingen in hun werkbeleving en omgang met cliënten in kaart te brengen. Tussentijds worden kwalitatieve onderzoeksmethoden, interviews en focusgroepen, ingezet om het verhaal achter de kwantitatieve resultaten te onthullen en zo de resultaten te duiden.

De eerste onderzoeksresultaten schetsen een redelijk positief beeld over de invoering van de jeugdzorg. Hoewel het implementatieproces van de

decentralisatie in de media als gehaast, chaotisch en onzeker werd omschreven, laat ons onderzoek zien dat een groot deel van de jeugdzorgprofessionals de beleidsdoelen van de decentralisatie onderschrijft. Gemiddeld is er een aanzienlijke mate van steun voor de decentralisatie en, met name, het werken in wijkteams. Ook lijken jeugdzorgprofessionals er al met al vertrouwen in te hebben dat zij met de nieuwe werkwijze uit de voeten zullen kunnen. Onze onderzoeksresultaten schetsen dus een aanzienlijk positiever beeld dan eerder onderzoek dat tot nu toe over de decentralisatie van de jeugdzorg is verschenen (e.g. Kinderombudsman, 2015; Socialistische Partij, 2012). Desondanks laten onze onderzoeksresultaten zien dat professionals gemiddeld niet tevreden zijn de informatie die zij vooraf over de decentralisatie hebben gehad, en dat zij ontevreden zijn over de mate waarin zij tot nu toe hebben kunnen meedenken over de manier waarop de decentralisatie wordt ingevoerd.

“De gevolgen voor de vele medewerkers in de jeugdzorg blijven grotendeels onderbelicht.”

Een interessant resultaat van onze analyse is dat jeugdzorgprofessionals gekenmerkt worden door een zeer hoge mate van ‘prosociale motivatie’: het verlangen om door middel van het werk het leven van andere mensen beter te maken (Grant, 2008). Deze prosociale motivatie kan gezien worden als een belangrijke resource voor de kwaliteit van de jeugdzorg. Vanuit dit oogpunt is een belangrijk aandachtspunt van ons onderzoek om in kaart te brengen in hoeverre de decentralisatie gevolgen gaat hebben voor de prosociale motivatie van jeugdzorgprofessionals. Aan de ene kant beoogt de decentralisatie de zorg middels de wijkteams dichter bij cliënten te organiseren. Ook stelt de multidisciplinariteit van de wijkteams professionals mogelijk in staat om hun cliënten beter van dienst te zijn. Maar aan de andere kant zijn er ook aspecten van de decentralisatie die de afstand tussen jeugdzorgprofessionals en de cliënt juist kunnen

vergroten. Zo legt de decentralisatie meer nadruk op zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid van gezinnen en hun persoonlijke netwerk, om zo toegang tot tweedelijns, specialistische jeugdzorg – en dus de kosten – te beperken. Er is daarnaast kans dat de rol van de eerstelijns zorg, de zogenaamde jeugd- en gezinscoaches, zich meer op regie en procesbewaking gaat richten dan daadwerkelijke hulpverlening. Een risico van deze veranderende werkwijze dat er voor professionals mogelijk minder mogelijkheden zijn om hun prosociale motivatie tot uiting te brengen, en deze motivatie als gevolg daarvan afkalft.

De bovenstaande voorlopige resultaten bieden een inkijkje in de dynamiek van een van de meest grootschalige en complexe transitie van de afgelopen decennia. De meest interessante conclusies volgen echter pas na wanneer de longitudinale onderzoeksresultaten bekend zijn. Wij hopen dat wij met dit onderzoek kunnen bijdragen aan deze hervorming van het jeugdzorgbestel, evenals toekomstige hervormingen in de publieke sector.

Referenties

- Decentralisatie van overheidstaken naar gemeenten. (2015). [<http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gemeenten/decentralisatie-van-overheidstakennaar-gemeenten>]
- Grant, A. M. (2008). Does intrinsic motivation fuel the prosocial fire? Motivational synergy in predicting persistence, performance, and productivity. *Journal of applied psychology*, 93(1), 48.
- De Kinderombudsman. (2015). De zorg waar ze recht op hebben: Onderzoek naar de toegang tot en de kwaliteit van de jeugdhulp na decentralisatie. Deelrapport 1 van 3.
- Socialistische Partij. (2012). Onderzoek SP: Tweederde hulpverleners heeft zorgen over decentralisatie jeugdzorg. [<https://www.sp.nl/nieuws/2012/12/onderzoek-sp-tweederde-hulpverleners-heeft-zorgen-over-decentralisatie-jeugdzorg>].